

UPUTSTVO ZA ZDRAVSTVENE RADNIKE/CE

kao odgovor na nasilje nad ženama i porodično nasilje

Zdravstveni radnici/e su najčešće oni koji prvi saznaju da je žena preživjela rodno zasnovano nasilje, i zbog toga je važno da doktori/ice kao i medicinske sestre/tehničari ne propuste **priliku da upute žene u ženske nevladine organizacije koje se bave zaštitom i podrškom žrtvama nasilja.**

Ova priča je inspirisana primjerima koji su podjeljeni u regionalnoj procjeni "Kooperacija između ženskih nevladinih organizacija i zdravstvenih radnika: komparativna studija u Zapadno Balkanu i Turskoj" kao dio UN Women regionalnog programa za zaustavljanje nasilja nad ženama, „Implementacija normi, promjena stavova“.

?! Razumijevanje nasilja nad ženama

1 od 3 žene će iskusiti fizičko ili seksualno nasilje u nekom trenutku tokom svog života, što je preko **700 miliona žena**, širom svijeta.¹

Kod 1 od 5 žena, nasilje u porodici otkrije ljekar opšte prakse.²

Postoji više vrsta nasilja nad ženama koji prevazilaze fizičko nasilje, i to psihičko, seksualno i ekonomsko nasilje.

Fizički pokazatelji nasilje uključuju: neobjašnjive modrice i druge povrede, pobačaji i druge komplikacije trudnoće, hronična stanja uključujući glavobolje, bolove u mišićima, spolno prenosive infekcije i druge ginekološke probleme.

Psihološki pokazatelji nasilja uključuju: emotivni stres, poremećaji spavanja i ishrane, samopovređivanje ili pokušaji samoubistva, zlostreba alkohola ili droga.

Porodično nasilje veoma često uključuje **prisilno i kontrolišuće ponašanje**, kroz koje nasilnik kontrolište partnerku, koristeći uvrede, prijetnju, ponižavanje i zastrašivanje.

Nasilje nad ženama i porodično nasilje **može uticati na sve žene** bez obzira na njihove godine, rasu, religijska uvjerenja, socijalni status ili seksualnu orijentaciju.

Pandemija uzrokovana Covidom-19 je dodatno povećala izloženost žena nasilju, kao rezultat mjera kao što su nemogućnost izlazaska što je mnoge žene zarobilo u kućama sa nasilnicima.

Odgovor na otkrivanje nasilja u porodici

- ➔ Ako ste zabrinuti da vaša pacijentica doživljava nasilje u porodici, trebali biste zatražiti da razgovarate s njom **nasamo**, odvojeno od njegovog partnera ili bilo kojeg drugog člana porodice.
- **Aktivno slušajte** preživjelu i ne pokušavajte je uvjeriti da napusti počinitelja, one same moraju odlučiti kada su spremne da odu.
- Uvijek možete postaviti **široka pitanja** o zdravlju i dobrobiti vaše pacijentice (npr. „Kako je kod kuće?“).
- Ako je prikladno, možete postaviti **direktna pitanja** o nasilju koje su doživjeli (npr. „Da li je vaš partner ikada bio fizički nasilan?“).
- Ako vidite fizičke povrede, možete postaviti **konkretna pitanja** o njima (npr. modrice).
- Ako vaša ordinacija nudi telefonske i video konsultacije umjesto konsultacija licem u lice zbog pandemije COVID-19, **pitajte pacijenticu da li je sigurno vrijeme za razgovor** (jer je počinitelj možda u istoj prostoriji).

Provođenje početne procjene rizika

- ➔ Početna procjena rizika uključuje **razumijevanje pacijentice neposredne situacije** i rizika po njenu sigurnost, kako bi se utvrdilo da li i s kim treba biti u kontaktu.
- **Vodite detaljne bilješke** o trenutnoj situaciji pacijentice i njenoj vlastitoj percepciji rizika po njenu sigurnost (ovo će biti važno ako se uputnica smatra neophodnom u kasnijoj fazi).
- **Dokumentujte sve povrede** na pacijentkinji, koristeći standardizovani obrazac/ljekarsko uvjerenje, čak i ako ne želi odmah kontaktirati policiju, u slučaju da su dokazi potrebni u kasnijoj fazi sudskog procesa (ovaj dokument treba dati besplatno).
- **Budite upoznati s odgovarajućim specijalizovanim servisima** i imajte na raspolaganju informacije koje pacijentica može ponijeti sa sobom ako je potrebno.
- Ako imate ograničeno vrijeme sa pacijenticom, obavezno zabilježite najvažnije povrede i rizike po njenu sigurnost i gdje god je moguće **zakažite naknadni pregled**.

1 <https://www.who.int/news/item/09-03-2021-devastatingly-pervasive-1-in-3-women-globally-experience-violence>
2 <https://www.wisnsw.org.au/wp-content/uploads/GP-tool-kit-updated-Oct2019.pdf>

UPUTSTVO ZA ZDRAVSTVENE RADNIKE/CE

kao odgovor na nasilje nad ženama i porodično nasilje

Upućivanje pacijentice na specijalističke službe podrške

Ako u klinici imate **INTERNOG SPECIJALISTU/ SPECIJALISTKINJU** koji/a je obučen/a da se bavi porodičnim i nasiljem nad ženama, uputite pacijenticu njima.

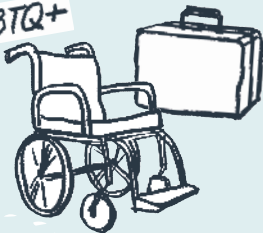

Uvjerite se da ste upoznati sa **SPECIJALIZOVANIM SERVISIMA SLUŽBAMA** za žene koje su preživjele nasilje u vašoj blizini i informišite preživjele o tim uslugama, kao što su skloništa/sigurne kuće za žene i djecu, ženski centri i centri za seksualno zlostavljanje, kako biste mogli uputiti svoju pacijenticu (specijalističke službe za žene su najbolje opremljeni da podrže preživjele žene jer nude specijalizovanu, direktnu pomoć kroz pristup usmjeren na preživjele).

Omogućite svim specijalističkim službama sve **INFORMACIJE** koje imate na raspolaganju u vezi sa situacijom vaše pacijentice i zabilježite sve preporuke koje date.

LGBTQ+

Ako vaša pacijentica dolazi iz određene **MARGINALIZOVANE GRUPE** (žena migrantica, LGBTQ+, osoba s invaliditetom), provjerite postoje li uspostavljene specijalizovane službe za podršku određenim grupama žena.

Objasnite dostupne opcije vašoj pacijentkinji, ali je nemojte tjerati da traži određenu uslugu. Ako nema dostupnih lokalnih usluga, pacijentici možete dati kontakt za

SOS TELEFONSKE LINIJE za pomoć u slučajevima nasilja u porodici.

UPUTSTVO ZA ZDRAVSTVENE RADNIKE/CE

kao odgovor na nasilje nad ženama i porodično nasilje

Kontrolna lista za vašu praksu za efikasnu podršku ženama koje su preživjele nasilje

- Resursi za **edukaciju i obuku** stavljeni su na raspolaganje pružaocima/pružateljicama zdravstvenih usluga u praksi, kako bi naučili kako bolje podržati osobe koje su preživjele nasilje nad ženama.
- Ako je moguće, u vašoj ordinaciji je dostupana **kontakt osoba** koja je odgovorna za upućivanje pacijenata/pacijentkinja kad se otkrije porodično i nasilje nad ženama.
- Prostorija** u ordinaciji je dostupna za privatno razgovaranje sa pacijentima ili klijentima (iza zavjesa se ne smatra povjerljivim).
- Uspostavljen je **jasan put** za upućivanje pacijentkinja i/ili klijenata u druge specijalističke službe koje podržavaju žene koje su preživjele nasilje.
- Svi članovi osoblja znaju** koje su usluge i podrška dostupne onima koji otkrivaju nasilje u porodici u vašoj oblasti prakse, kao i programe za potencijalne počinioce.
- Veze sa specijalističkim službama** za osobe koje su preživjele nasilje nad ženama uspostavljene su u vašem lokalnom području kako bi se izgradio integrisani odgovor na nasilje u porodici, kao što su redovne kontrole/konsultacije, obuke u kući i formalne procedure upućivanja.
- Postoji **interna politika** za članove/članice osoblja koji žele da prijave nasilje ili zlostavljanje (bilo da se radi o pacijentima ili radnicima/ama).
- Standardizirani obrazac** (ili ljeakarsko uvjerenje) se koristi za dokumentiranje povreda koje je preživjela žrtva nasilja, da bi se kasnije koristio u sudskim postupcima, koji se obezbjeđuje besplatno (provjerite zakonske propise u vašoj zemlji).
- Ljeakari se ohrabruju da zakazuju **naknadne preglede** sa pacijentima za koje postoji sumnja da su žrtve nasilja ili su prijavili nasilje u porodici i/ili druge oblike zlostavljanja, kako bi se osiguralo da se preživjeli tretiraju na odgovarajući način i da dobiju potrebnu podršku.
- Ako je moguće, podaci o otkrivanju **podataka** o pacijentima se prikupljaju i stavljaju na raspolaganje specijaliziranim službama za podršku ženama kako bi se koristili u svrhu praćenja, izvještavanja u sjeni i zagovaranja.
- Plakati i/ili leci** dostupni su u čekaonicama i ženskim toaletima s informacijama o lokalnim specijalističkim službama za preživjele žene, koji ohrabruju pacijente da razgovaraju s članom osoblja ako se osjećaju nesigurno.
- Informacije o porodičnom nasilju i lokalnim specijalističkim uslugama prikazane su na **web stranici** vaše ordinacije i u svim biltenima koji se šalju pacijentima